

W poszukiwaniu szkoły, zawodu, pracy – w poszukiwaniu sensu

„Trzymasz w swoich rękach kod DNA swojej przyszłości i tylko od ciebie zależy, jaki nadasz mu kształt”

Proces rozwoju zawodowego człowieka zaczyna się dość wcześnie. Już od najmłodszych lat kształtowane są postawy do pracy, zdolności, umiejętności, podejmowane są pierwsze decyzje edukacyjne. Im wcześniej udzielona zostanie pomoc w procesie orientacji i poradnictwa zawodowego młodzieży, tym efekty będą większe.

Planowanie kariery zawodowej uczniów, na etapie edukacji gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej winno być sprawą priorytetową. Seneka bowiem powiedział: *"Jeśli ktoś nie wie, do którego portu płynie - żaden wiatr nie jest dobry"*, zaś wśród doradców funkcjonuje powiedzenie: *"Jeżeli nie wiesz, dokąd zmierzasz, zajdziesz gdzie indziej"*, co podkreśla jak ważne jest wyznaczenie sobie celów i działanie według wyznaczonego planu.

Czasem uzdolnienia i predyspozycje zawodowe człowieka są na tyle wyraźne w młodym wieku, że potrafi on dokładnie określić co chce robić. Najczęściej bywa jednak, że predyspozycje są głęboko ukryte i wielu ludzi dopiero w dorosłym życiu, po kilku zmianach pracy, odkrywa tą najlepszą dla siebie. Najbardziej skomplikowana jest jednak sytuacja tych, którzy nigdy się nad tym nie zastanawiają, dokonują przypadkowego wyboru.

Wielu młodych ludzi napotyka duże trudności w identyfikowaniu własnych zasobów i mocnych stron. Tylko nieznaczny procent uczniów potrafi samodzielnie dokonać trafnego wyboru zawodu i szkoły. Wydaje się, że główną tego przyczyną jest brak dojrzałości poznawczej, emocjonalnej i społecznej uczniów. Większość z nich nie w pełni rozumie wagę podejmowanej decyzji, a przyszła praca zawodowa jest jeszcze trudno wyobrażalna i traktowana jak coś bardzo odległego. Jednym z kluczowych problemów młodego pokolenia jest uświadomienie sobie faktu, że w gospodarce rynkowej trzeba samemu wziąć odpowiedzialność za własną przyszłość zawodową. Oznacza to w praktyce zaplanowanie kariery zawodowej i pokierowanie swoim losem.

W przypadku wyboru zawodu konieczne jest dysponowanie informacjami o zawodach i szkołach oraz wiedzą dotyczącą zainteresowań, uzdolnień, cech charakteru i temperamentu, preferowanych wartości i standardów osobistych. Znajomość zawodów, warunków pracy, potrzeb rynku pracy zwiększa szansę jednostki na dokonanie trafnych częściowych decyzji podejmowanych na różnych etapach rozwoju zawodowego. Wybór zawodu jest tym trafniejszy, im lepiej młody człowiek potrafi ocenić, w jakim stopniu spełni on jego potrzeby. Każdy dokonywany przez jednostkę wybór wymaga posiadania przez nią określonego zasobu informacji.

Przede wszystkim należy poznać samego siebie, jedynie bowiem mając wgląd we własną osobę, znając własne możliwości, predyspozycje zawodowe i potrzeby można adekwatnie zaplanować swoją drogę edukacyjno - zawodową. Samopoznanie obejmuje zdiagnozowanie własnych zasobów, możliwości zainteresowań, potrzeb, cenionych wartości, cech charakteru i osobowości, predyspozycji zawodowych, a także barier i obszarów, które wymagają ulepszenia. Informacja o nas samych pozwala nam określić czego pragniemy i co możemy dać w zamian. Podjęcie nauki i pracy w kierunku zupełnie sprzecznym z własnymi zainteresowaniami i wartościami może stać się dla człowieka drogą przez mękę.

Powodzenie w podjęciu decyzji zależy również od posiadanych informacji o możliwościach kształcenia w zawodzie: odnośnie poziomu kształcenia, typów i rodzajów szkoły, w której można uzyskać kwalifikacje w preferowanym zawodzie, możliwościach kontynuowania nauki i podnoszenia kwalifikacji zawodowych, a także wiedza o możliwościach zatrudnienia: instytucjach, firmach organizacyjnych i zakładach pracy, w których można znaleźć zatrudnienie, wymaganiach pracodawców, sposobach poszukiwania pracy. Właściwy zasób informacji zawodowej sprzyja poznaniu różnorodnych możliwości wyboru kierunków kształcenia, poziomu i typu szkoły, miejsca zatrudnienia, szkolenia dającego nowe możliwości zatrudnienia, itp. Informacja o zawodach ukazuje nam zawody, które mogą zrealizować nasze potrzeby, określa co te zawody mogą nam oferować i czego od nas wymagać.

Wybór właściwego zawodu, zgodnego z aspiracjami, możliwościami zdrowotnymi i intelektualnymi, zdobycie go przez różne formy edukacji lub kształcenia pozaszkolnego może być podstawą do rehabilitacji społecznej i zawodowej, do osiągnięcia zaradności, samowystarczalności, do pełnego wchodzenia w role społeczne i rodzinne.

Właściwy wybór zawodu jest jednym z najważniejszych etapów naszego życia. Zawód daje nam nie tylko możliwość zarabiania pieniędzy, ale także możliwość ciekawego życia, spotkania interesujących ludzi, nawiązania kontaktów, rozwijania i kształtowania swojej osobowości. Dobrze wybrany zawód to również gwarancja samorealizacji, poczucia osiągnięcia sukcesu. Z reguły doznanie zadowolenia przy wykonywaniu jakichś zajęć jest po prostu głosem uzdolnień w tym kierunku. Właśnie ta przyjemność czerpana z zajmowania się lub nawet tylko kontaktu z jakąś dziedziną wskazuje, że jest to coś, co powinniśmy rozwijać. Prawdziwy sukces i zadowolenie człowiek może osiągnąć tylko robiąc to, co sprawia mu radość.

Uczeń ma takie zainteresowania, jakie sugerują mu otaczające realia zawodowe. Aktualna sytuacja ekonomiczna w Polsce oraz dokonujące się na świecie przeobrażenia społeczne, polityczne i gospodarcze powodują ciągłe zmiany w systemie organizacji pracy i karier zawodowych. W obecnej rzeczywistości znaczenia nabiera trudna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju, labilność i ograniczenia rynku pracy oraz wysoka stopa bezrobocia. Wszystkie one zwiększają trudność sytuacji decyzyjnej młodzieży, gdyż zwiększają liczbę możliwych przeszkód i braków, a także zaciemniają obraz możliwości realizacji decyzji. Doradztwo zawodowe adresowane jest do młodych osób, które mają przed sobą wybór kierunku dalszej nauki i zawodu. Współcześnie bowiem wybór ścieżki zawodowej nie jest traktowany jako jednorazowa decyzja, ale jako proces rozwoju składający się z wielu etapów, który trwa przez całe życie.

mgr Anna Kułak
– pedagog, doradca zawodowy –

BIBLIOGRAFIA:

1. Kwiatkowski S. M. (2006) *Młodzież na rynku pracy. Od badań do praktyki*. Warszawa, Wydawnictwo OHP, KG.
2. Niebrzydowski L. [red.] (1997) *Drogi samorealizacji młodzieży dorastającej*. Łódź, Wydawnictwo UŁ.
3. Paszkowska – Rogacz A. (2009) *Doradztwo zawodowe. Wybrane metody badań*. Warszawa, Difin SA.
4. Sołtyśńska G. (2010) *ABC doradcy zawodowego*. Warszawa, KOWEZiU
5. Wojtasik B. (2011) *Podstawy poradnictwa kariery*. Warszawa, KOWEZiU.
6. Sołtyśńska G. (2010) *ABC doradcy zawodowego*. Warszawa, PWN.